

# Regulace českého teplárenství v době transformace energetiky

Stejně jako celá energetika, i oblast teplárenství prochází významnými změnami. Dochází k dekarbonizaci, odběratelé mění své chování, využívány jsou nové technologie. Cílem Energetického regulačního úřadu (ERÚ) je nastavit dlouhodobě stabilní a předvídatelné prostředí a podmínky pro transformaci oboru. Tomuto cíli přizpůsobujeme postupnou změnu pravidel regulace již od roku 2022 a budeme tak postupovat i v dalších letech.

T&F → Ing. Jan Šefránek, Ph.D.

Na úvod je nutné zdůraznit význam modernizace českého teplárenství v rámci transformace celé energetiky. To, jak bude transformace úspěšná, závisí podle mého názoru ve velké míře právě na úspěšné proměně teplárenského sektoru. Na rozdíl od elektro-energetiky a plynárenství je teplárenství více diverzifikované, se specifickými aspekty jednotlivých provozů a lokalit. Díky tomuto roste i riziko možných partikulárních komplikací. Je proto nezbytné zajistit ze strany státu prostředí, které umožní a usnadní transformaci teplárenství (energetická koncepce, klimatický plán, dotační tituly, cenová regulace atd.). Pochopitelně i s ohledem na rizika a dopady na jednotlivé odběratele.

V oblasti elektroenergetiky a plynárenství ERÚ nastavil Metodikou cenové regulace podmínky a pravidla pro další regulační období, tj. roky 2026 až 2030. Metodika, která vyšla v únoru tohoto roku, reaguje na probíhající transformaci energetiky a nastavuje nezbytné podmínky pro její realizaci. Obdobným směrem cílí dosavadní i budoucí úpravy v teplárenství, ovšem s tím rozdílem, že v případě elektroenergetiky a plynárenství jsou pravidla vymezována na regulační období a v regulovaných cenách je aplikuje sám regulátor.

Regulační pravidla v teplárenství naopak nejsou časově vymezena regulační periodou, jednotlivé kroky lze s vývojem upravovat. Ceny tepelné energie ze soustav centrálního zásobování jsou totiž regulované specifickým způsobem – formou věcného usměrnění. ERÚ tedy cenovým výměrem (do loňska nazývaným cenové rozhodnutí) nestanovuje konkrétní hodnoty regulovaných cen jako v elektroenergetice a plynárenství, ale podmínky, podle nichž celkovou cenu kalkuluje dodavatel. Cenový výměr definuje jak oprávněné náklady (palivové náklady, odpisy majetku, provozní náklady na straně výrobce i distributora aj.), tak přiměřený zisk. Od roku 2022 dochází k postupným úpravám těchto pravidel, které musí odpovídat měnící se situaci na trhu a reflektovat budoucí vývoj a potřeby účastníků trhu. V těchto změnách budeme pokračovat i v dalších letech.

## MOTIVAČNÍ REGULACE NA PODPORU TRANSFORMACE

Doposud byly v rámci regulace provedeny změny, které se zaměřovaly zejména na větší transparentnost a předvídatelnost prostředí. Jednalo se o jasné vymezení kalkulace předběžné a výsledné ceny tepelné energie včetně ekonomicky oprávněných

nákladů, aby cena byla ze strany ERÚ jednoznačně kontrolovatelná. Na druhé straně úřad poskytl dodavatelům prostor přizpůsobit se prostřednictvím cen potřebám odběratelů, a zajistit tak motivaci pro odběr tepla z dlouhodobého hlediska nejefektivnějšího a nejekologičtějšího zdroje tepla – ze soustav zásobování tepelnou energií. Za významný krok považují řešení dlouhodobě problematického vymezení přiměřeného zisku a sjednocení přístupu k zařízení, ať již vlastního, nebo pronajatého dodavatelem. Na odběratele tak v některých případech nedoléhá snaha o maximalizaci zisku prostřednictvím dělení soustavy na menší části.

Změny pro následující období budou zaměřeny převážně na maximální zefektivnění provozu soustav a využití energie. V průběhu tohoto roku aktualizujeme cenový výměr a doplníme jej o nové prvky.

Již nyní dodavatele více motivujeme k investicím do soustav, které jsou nezbytné pro přechod na nízkoemisní paliva a celkovou modernizaci teplárenských soustav. Činíme tak úpravou stanovení zisku, konkrétně indexu představujícího časovou hodnotu peněz, který výrazněji zvýhodňuje investice dodavatelů do rozvoje a modernizace soustav před obnovou

starých zařízení s nízkou účinností. V návaznosti na zkušenosti z energetické krize úprava indexace zároveň umožňuje reagovat na aktuální vývoj ekonomiky, jak s ohledem na investice, tak výši cen tepla. Tím by měl být eliminován nepříjemný časový posun mezi vývojem inflačních indexů a cen tepelné energie, který je negativně vnímán především odběrateli.

Dlouhodobě stabilní regulační prostředí hodláme rozšířit o další prvky, jako je například zajištění budoucích prostředků pro obnovu majetku, na nějž je poskytnuta dotace a který dnes výrazným způsobem napomáhá ekologizaci teplárenství a zároveň tlumí negativní dopady do cen. Zapomenout nesmíme ani na nově vznikající soustavy, které mají na poli nových technologií potenciál pro svůj rozvoj. Pro ně bude nutné připravit regulaci odpovídající postupnému připojování zákazníků.

V rámci rozšíření motivační regulace probíhají také diskuse nad další podporou pro efektivní využívání tepelného zařízení se zaměřením na účinnost zdrojů, výši ztrát rozvodů tepla (složitost tématu přímo úměrně souvisí s rozmanitostí soustav zásobování tepelnou energií v ČR), ale i nad motivací odběratelů, aby efektivněji využívali energii z dodaného tepla. Tím přitom nemyslíme pouze snížení množství odebrané tepelné energie, ale rovněž uzpůsobení odběrných míst tak, aby byl zachován tepelný komfort při nižším dodaném množství tepla. Cílem je tak zajistit snížení potřeby vstupních surovin na výrobu tepla s pozitivním dopadem na životní prostředí.

V kontextu transformace teplárenství podporuje stát i Evropská unie projekty na využívání odpadního tepla, kdy úkolem pro ERÚ je nastavení ocenění tohoto tepla, které bude vedle obnovitelných zdrojů hrát zásadní roli v moderním bezemisním teplárenství.

## ZMĚNY NA STRANĚ ODBĚRATELE

Signifikantním jevem pro současné teplárenství je, že průběh odběru z centrálního zásobování se u jednotlivých zákazníků stále významněji liší, v souvislosti s instalací vlastních zdrojů či požadavky na energetickou náročnost nově stavěných budov. To vyvolává zcela jiné nároky na řízení soustav i rozdělení nákladů mezi odběratele, jež musí být spravedlivější. Zejména ti, kteří soustavu využívají

jako záložní zdroj, se v tradičním jednosložkovém schématu podílí na celkové platbě, ve srovnání se zákazníky se standardním odběrem, neadekvátně nízkým podílem. V jednosložkovém schématu se totiž bere v potaz jen samotná spotřeba a dále pokračovat stejně být brána jen samotná spotřeba, která je u nich celkově nízká (v některých případech i nulová), nijak se ovšem nezohledňují náklady, které v soustavách skutečně vyvolávají.

Proto již současný cenový výměr platný od začátku letošního roku výrazněji podporuje dvousložkovou cenu. Dodavatelé mají větší motivaci, aby při kalkulaci cen alokovali rozdílně proměnné náklady, které se odvíjejí od spotřeby, a stále náklady. Ty jsou pro každého zákazníka vymezené podle jeho nejvyššího odběru za danou časovou jednotku, zjednodušeně řečeno podle potřeby místa v trubce.

Ke zvyšování účinnosti a efektivity soustav mohou zcela novým způsobem přispívat také sami odběratelé, a to v soustavách, u kterých to dodavatel umožňuje. Mohou totiž být cenově zvýhodněni, pokud vychlazují teplotou látku vracenou do rozvodů dle parametrů dodavatele. Čím je teplota této látky nižší, tím nižší jsou pak náklady na čerpací práce, soustava se lépe řídí, snižují se ztráty a celková spotřeba paliva. Zároveň se pak snáze uplatňují moderní technologie, například velkopřemyslová tepelná čerpadla. Širší veřejnosti se také pozitivně dotýká eliminace počtu úrovní předání. Pro každou z nich se kalkuluje cena tepla zvlášť, přičemž v některých případech se ceny liší i v rámci malé obce či sídliště. Cenový výměr pro letošní rok zavedl maximálně čtyři úrovně předání namísto stávajících deseti a specifikuje případy, kdy může být v jedné cenové lokalitě více těchto úrovní.

## ŠIRŠÍ KONTEXT BUDOUCÍHO SMĚŘOVÁNÍ

Na konečnou cenu má pochopitelně vliv i výše nákladů na výrobu tepelné energie. Teplárenství proto přímo ovlivňují mimo jiné naše cenové výměry a další strategické a koncepční dokumenty pro elektroenergetiku a plynárenství. Podrobný popis všech souvislostí výrazně překračuje rozsah tohoto textu.

V oblasti elektroenergetiky bych se přesto zmínil o změně tarifní



**Ing. Jan Šefránek, Ph.D.,**

absolvoval doktorské a magisterské studium na Fakultě elektrotechnické ČVUT v Praze. Na ERÚ pracuje od roku 2008, zastával mimo jiné pozici ředitele Sekce regulačních činností a mezinárodní spolupráce. Od ledna 2025 působí jako předseda Rady ERÚ.

struktury, která je důležitá také pro teplárenství. Ta začne pro největší odběratele na hladinách vysokého a velmi vysokého napětí platit od roku 2027 a už nyní je zanesena ve vyhlášce o Pravidlech trhu s elektřinou. Zásadní novinkou bude přechod z rezervované kapacity na rezervovaný příkon a maximální odebraný výkon, přičemž stanoveny budou dvě sazby a zákazník bude platit tu pro něj výhodnější. Obecně platí, že výhodnější bude efektivní využívání elektrizační soustavy, respektive neblokované nevyužívané kapacity. Diskuse probíhají i nad možností zohlednění určité sezónnosti, což je velké téma nejen pro teplárny, u nichž hraje z podstaty jejich fungování významný vliv. Zároveň bude nezbytné začít diskutovat změny tarifů a souvisejících podmínek i v plynárenství, kde byla rovněž historicky nastavena pravidla pro jiné prostředí než to, ke kterému v rámci transformace energetiky směřujeme. Ostatně budoucí stav teplárenství i celé energetiky si podle mého názoru vyžádá širší úvahy nad úpravou obecných pravidel daných přímo energetickým zákonem. ■